

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. I. De scriptoribus artis rhetoricae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

M. FAB. QUINTILIANI
DE
INSTITUTIONE ORATORIA
LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De scriptoribus artis rhetoricae.

QUONIAM in libro secundo quæsitum est quid esset *Rhetorice*, & quis *finis* ejus: *artem* quoque eam esse, & *utilem*, & *virtutem*, ut vires nostræ tulerunt, ostendimus: *materiamque* ei res omnes de quibus dicere oporteret, subjecimus: jam hinc, unde cœperit, quibus constet, quo quæque in ea modo invenienda atque tractanda sint, exequar: ³ intra quem modum plerique scriptores artium constiterunt, adeo ut Apollodorus contentus solis judicialibus fuerit. ⁴ Nec sum ignarus, hoc à me præcipue quod hic liber inchoat opus, studiosos ejus desiderasse, ut inquisitione opinionum,

DEinceps veram artem aggreditur, & quemadmodum præcipiunt, primum *de origine* agit, & post notionem finis (quem posuit l. 2.) artem in partes tribuit: deinde *materiam* quam delinearat verius quam expresserat lib. 2. hic fusius explicat: mox à generali tractatu ad specialem descendit, ac *genus demonstrativum* describit, *deliberativum*, & *judiciale*, cui sequentes quatuor libri subserviunt. *Turneb.*

¹ *Quoniam in libro secundo.*] Huc pertinet hæc anacephalæosis, ut auditorum & lectorum memoria renovetur, & sequentia prioribus adnectantur, more transitionis. *Idem.*

² *Jam hinc, unde cœperit, &c.*] Respexit ad generalem præfationis primi libri divisionem. se enim quinque his libris pollicitus est dicturum de inven-

tionem, in cujus partes veniret *dispositio*: quatuor sequentibus *de elocutione*, cui subicitur *memoria* & *pronunciatio*. *Idem.*

³ *Intra quem modum.*] Commendat institutum suum, quod uberius *de rhetorica* tractarit quam cæteri: qui cum artem scriberent, *inventionem dispositionis* atque *elocutionis* partibus contenti fuerunt. Angustius vero etiam tractavit Apollodorus quam cæteri, qui partes eas in *judicialibus* duntaxat causis sit executus, omisso *demonstrativo* genere & *deliberativo*. *Idem.*

⁴ *Nec sum ignarus.*] *Procatasceus* est ad sequentium præmunitionem: quæ quanquam utilitatem sunt habitura, tamen voluptati non sunt futura: nos autem plerunque studiorum voluptatem sequimur. *Idem.*

x Et auves

nionum, quæ diversissimæ fuerunt, longè difficillimum, ita nescio an minime legentibus futurum voluptati: quippe quod prope nudam præceptorum traditionem desideret. In cæteris enim admiscere tentavimus, aliquid nitoris, non jactandi ingenii gratia (namque in id eligi materia poterat uberior) sed ut hoc ipso alliceremus magis juventutem ad cognitionem eorum quæ necessaria studiis arbitramur, si ducti jucunditate aliqua lectionis, libentius discerent ea, quorum ne jejuna atque arida traditio averteret animos, & aures præsertim tam delicatas raderet, verebatur. ³ qua ratione se Lucretius dicit præcepta philosophiæ carmine esse complexum: nanque hac, ut est notum, similitudine utitur:

³ *Ac veluti pueris absinthia tetra medentes*

Cum dare conantur, prius oras pocula circum

Aspirant mellis dulci flavoque liquore, ⁴ & quæ sequuntur.

⁵ Sed nos veremur ne parum hic liber mellis, & absinthii multum habere videatur, sitque salubrior studiis quam dulcior. Quin etiam hoc timeo, ne ex eo minorem gratiam ineat, quod pleraque non inventa per me, sed ab aliis tradita, continebit: habeat etiam quosdam qui contra sentiant & adversentur, propterea quod plurimi auctores quanvis eodem tenderent, ⁶ diversas tamen vias munierunt, atque in

¹ *Et aures præsertim tam delic. raderet.]* Imitatus videtur illud ex Satyr. i Perli: *teneras mordaci radere vero Auriculas.* Pith.

² *Qua se ratione Lucretius.]* Auctoritas Lucretii non tam ad confirmationem quam ad exornationem additur. Scribit porro Lucretius se philosophiæ præcepta, Romanis incognita & subamara, suavitate carminis condire. *Absinthium* herba est insigni amaritie prædita, sed eadem tamen est salubris. Foliis est incanis, multipliciter fissis: vulgo *aluinam* dicimus ejus speciem, quam appellant, *absinthium ponticum.* Turneb.

³ *Ac velut, &c.]* Versus hi Lucretiani existant. l. i. v. 93. & c. & l. 4. v. 11. & seqq.

Videatur & Goldastus in notis suis ad Columbanum p. 155. & c. & Rittersh. Comment. ad l. xxiiii. de reg. Jur. p. 18.

⁴ *Et quæ sequuntur.]* Ita ego, inquit Lucretius, philosophiæ austeritatem volui carminis lepore condire, ne tu ô Memmi ab ea abhorreres. Turneb.

⁵ *Sed nos veremur, &c.]* Opportunè capta occasione ex versibus Lucretianis, verborum intellectum in allegoriam detorsit. per *absinthium* autem significavit molestiam, sed tamen salubrem. nam hæc herba saluberrima est, ejusque succum victor latinis feriis bibebat sanitatis argumentum. Idem.

⁶ *Diversas tamen vias munierunt.]*

in suam quisque induxit sequentes. Illi autem probant quaecumque ingressi sunt iter: nec facile inculcatas pueris persuasiones mutaveris, quia *nemo non didicisse mavult, quam discere*. Est autem, ut procedente libro patebit, infinita dissensio auctorum, primo ad ea quæ rudia atque imperfecta adhuc erant, adjicientibus quod invenissent scriptoribus: mox, ¹ ut aliquid sui viderentur afferre, etiam recta mutantibus. ² Nam primus post eos ³ quos poëtæ tradiderunt, movisse aliqua circa rhetoricen ⁴ Empedocles dicitur. Artium autem scriptores antiquissimi, ⁵ Corax & Tisias Siculi: quos insecutus est vir ejusdem insulæ ⁶ Gorgias Leontinus, Empedoclis (ut traditur) discipulus. Is beneficio longissimæ ætatis (nam centum & novem vixit annos) ⁷ cum multis simul floruit: ideoque & illorum de quibus supra dixi, fuit æmulus, & ultra Socratem usque duravit. ⁸ Thrasymachus ⁹ Chalcedonius cum hoc, & ¹⁰ Prodicus Cælius,

Non aliter quam in philosophia diversæ sunt sectæ, ita quoque diversæ fuerunt in rhetorica. hinc nonnulli *Apollodori* appellati sunt, nonnulli *Theodori*. Idem.

¹ *Ut aliquid sui viderentur afferre.*] Erasmus lib. 2. Ecclesiastæ, maximam ait doctrinarum esse labem, cum pleræque scribuntur ad ingenii magis ostentationem quam ad usum accommodata, potissimum hac in parte & rhetorices traditione. Idem.

² *Nam primus post.*] Auctorum tum Græcorum, tum Latinorum elenchus docet, quo pacto sensim *rhetorica* in artem sit redacta. hic quoque ostendit Fabius mirum ingenii sui candorem, qui eos nominet per quos profecerit: ac indicat quoque se post eos *de rhetorica* scribere posse. Idem.

³ *Quos poëta tradiderunt.*] Ut erant *Nestor*, *Ulysses*, *Phœnix*, qui Achillis preceptor erat & agendi & loquendi optimus: & quos facit in calatura clypei Achillis de eloquentia certantes *Homerus*. Idem.

⁴ *Empedocles.*] *Agrigentinus*, Parme-

nidis auditor: & qui (ut ait Aristotel.) *πρωτὸν ἔειπε τὴν ῥητορικὴν*. Idem.

⁵ *Corax & Tisias.*] Primus *Corax* & ejus discipulus *Tisias* præcepta scripserunt de exordio, narratione, cæterisque partibus: quæ tamen erant aliquanto impolitiora. Vide *Cicer.* in lib. de clar. orat. Idem.

⁶ *Gorgias Leontinus.*] A *Leontio* Sicilia oppido. Hunc *Philostratus* ait veteris sophistica inventorem fuisse, primumque extemporali facultate esse usum, cum fama *Prodicti* moveretur. de hoc fusius vide apud *Cic.* Idem.

⁷ *Cum multis.*] Quos *Plato* in *Gorgia* enumerat. Idem.

⁸ *Thrasymachus.*] *Philostratus* *Thrasymachum* negat annumerandum esse sophistis: quod ex *Platone* probat. fuit autem ex *Chalcedone* Asia urbe, opposita *Constantinopoli*. hujus fusissime meminit *Plato* in *Phædro*, *Gorgia*, & alibi. Idem.

⁹ *Chalcedonius.*] Vide *Gellium* lib. 5. cap. 10.

¹⁰ *Prodicus Cælius.*] Hujus meminerunt *Plato*,

jus, & Abderites ¹ Protagoras, à quo ² decem millibus denariorum didicisse artem quam edidit, ³ Euathlus dicitur: & ⁴ Hippias Eleus, & quem *Palamedem* Plato appellat, ⁵ Alcidas Eleates. ⁶ Antiphon quoque & orationem primus omnium scripsit, & nihilominus artem ipse composuit, & pro se dixisse optime est creditus: etiam ⁷ Polycrates, à quo scriptam in Socratem diximus orationem: & ⁸ Theodorus Byzantius, ex iis & ipse quos ⁹ Plato appellat ¹⁰ λογισταίτες. Horum, primi ¹¹ communes locos tractasse dicuntur, Protagoras, Gorgias, Prodicus, & Thrasymachus. ¹² Cicero in Bruto negat ante Periclem scriptum quicquam

Plato, Cicero, Philostratus, Suidas, ab insula Jovis quæ κέως, à qua gentile κεί. discipulus hic fuit Protagoræ, & ob corruptam institutionem Athenis cicutam bibere coactus est. *Turneb.*

¹ *Protagoras Abderites.*] Ab *Abdera* Thraciæ urbe; cujus copiose meminit Plato, & Cic. 1. de orat. *Idem. Protagoras, Euathlus.*] Vide Agellium lib. 5. c. 3. & 10. Mosellan. p. 122. & Joh. Baptist. Pium Annotat. cap. 83. p. 482. Lamp. Critic. part. 1.

² *Decem millibus denariorum.*] Philostratus refert *Protagoram* primum mercede artem docere cœpisse. Porro *denarius* valet quaternos caroleos & binos turonicos. hæc igitur summa efficit mille aureos coronatos. Vide Gellium lib. 2. c. 17. & Apuleium Floridorum 2. *Turneb.*

³ *Euathlus dicitur, &c.*] Vide Joh. Bapt. Pii Annotat. poster. cap. 73.

⁴ *Hippias Eleus.*] Ab *Elide* Peloponnesi urbe, cujus gentile *Eleus*. Hic, ut ait Philostratus, rhetor fuit & philosophus, sermonibusque suis admisit *geometriam, musicam, astrologiam*, ceterasque artes. hujus meminit Plato in Phædro & Protagora. *Turneb.*

⁵ *Alcidas Eleates.*] Ab *Elea* urbe Asia, quem Plato vocat *Palamedem* in Phædro. *Idem.*

⁶ *Antiphon.*] *Rhamnusus* nobilis & doctus, Periclis & Socratis Thucydidi-

que præceptor, ut ait Plato in *Menexemo*. Meminit hujus & Cicero in Bruto. hunc primum scribit orationem scripsisse, vel quod superiores sophistæ locos duntaxat illustres de virtutibus & vitiis erant complexi, vel quod hic primus orationem *judicalem* scripsit, cum Gorgias versatus esset in *demonstrativo* duntaxat genere. *Idem.*

⁷ *Polycrates.*] *Polycrates Atheniensis* ob paupertatem coactus est sophisticam exercere in Cypro. scripsit, ut lib. 2. ait Fab. laudem *Bufrisidis & Clytemnestra*, & in Socratem delatoriam orationem. Quem in laude *Bufrisidis* reprehendit Isocrates. *Idem.*

⁸ *Theodorus Byzantius.*] Hic artem scripsit, quam ut jejunam & aridam exagitat Plato in Phædro. *Idem.*

⁹ *Plato.*] Lib. 2. cap. 17. in Phædro & Cicero in Orat.

¹⁰ *Λογισταίτες.*] Plato in Phædro ita *sophistas* appellat, quod orationem nimis picturarent & expolirent, & quædam versiculis similia scriberent. ductum est à *Dædalo*, à quo quicquid est elaboratum & affabre factum, *Dædalæum* appellatur. *Idem.*

¹¹ *Communes locos.*] Id est, illustres de vitiis & virtutibus disputationes: ut testatur Cicero in Bruto, & Aristoteles in fine elenchorum: quod eis vitio dat. *Idem.*

¹² *Cicero in Bruto.*] Item & ad *Q. fratrem* ait antiquissimos esse quorum ex-

quam quod ornatum oratorium habeat: ejus aliqua ferri. Equidem non reperio quicquam tanta eloquentiæ fama dignum: ideoque minus miror esse qui nihil ab eo scriptum putent: hæc autem quæ feruntur, ab aliis esse composita. His succedere multi, sed clarissimus Gorgia auditorum, ¹ Isocrates, quanquam de præceptore ejus inter auctores non convenit. nos autem Aristoteli credimus. ² Hinc velut diversæ secari cœperunt viæ. Nam & Isocratis præstantissimi discipuli fuerunt in omni studiorum genere: eoque jam seniore (octavum enim & nonagesimum implevit annum) ³ pomeridianis scholis Aristoteles præcipere artem oratoriam cœpit, noto quidem illo (ut traditur) versu ⁴ ex Philocteta frequenter usus,

Αἰσχρὸν σιωπᾶν μὲν, καὶ Ἰσοκράτῳ ἔσθ' ἔργον.

Turpe esse tacere, & Isocratem pati dicere.

Ars est utriusque, sed pluribus eam libris ⁵ Aristoteles com-

com-

ment opera, *Periclem* & *Alcibiadem*. Quanquam Fab. à Cicerone dissentiat, hac potissimum ratione, quod non habeant ea fulmina quæ illi etiam cum reprehendunt, tribuunt prisca Comœdia auctores *Eupolus* & *Aristophanes*, quorum ille impressos aculeos reliquisse dicit: hic, totam Græciam miscuisse fulminando. *Idem*.

¹ *Isocrates.*] De quo sic Dionysius, *ἐγὼ δὲ ἀκρίτως ἀποδίδωμι τὴν καὶ τὴν γοργίαν τὴν λεοντίαν, καὶ τοὺς συρρακισίαν, ὡς ἵππες ἰσοκράτη καὶ ἡεροκλέει τὴν ῥήτορ.* Unde colligas non omnes de præceptore ejus consentire, eademque tradere. *Aristoteles*, qui cum hoc vixit, Gorgia discipulum facit, ideoque tutius in ejus ire sententiam. annos vixit 98. secundum Dionysium, & Philostratum. Cic. in dubium relinquit, prope centum vixisse scribens, in Bruto. *Idem*.

² *Hinc velut diverse, &c.*] Nam alii secuti sunt hæresin *Isocratis*, alii hæresin *Arist.* qui de rhetorica etiam scripsit. Id quod elegantissime Cic. 3. de orat. enar-

rat. *Idem*.

³ *Pomeridianis scholis.*] *Aristotel.* *ἀκροατικὴ*, id est auscultatoria mane docebat: *ἐξωθηλική* vero, id est externa, pomeridiano tempore. hoc eleganter Cicero tertio de Oratore fusius enarrat. *Scholas* autem dicit dissertationes, disputationes, & præceptiones. *Scholas* enim Græci proprie dicunt, non tam ludum literarium quam disputationes, prælectionesque, & id genus alia, ut ex 1. Tuscul. Cic. manifestum est. *Idem*.

⁴ *Ex Philocteta.*] Annotant hunc versum in *Philocteta* esse Sophoclis, cum illic nusquam reperitur. Porro in illa tragœdia ait *Philoctetes sibi turpe esse tacere, cum barbari loquantur*. Qui versus *πρωδικῶς* & ex alio sensu in hunc deflexus est, paucis immutatis: *αἰσχρὸν σιωπᾶν μὲν, καὶ Ἰσοκράτῳ ἔσθ' ἔργον*. Quem vertisse Fabium non putarim. *Idem*.

⁵ *Aristoteles.*] Tres libros scripsit de *Rhetorica*, item ad *Alexandrum*, & *Gryllum*. *Idem*.

I Comple-

¹ complexus est. Eodem tempore Theodectes fuit, de cujus opere supra dictum est. ² Theophrastus quoque Aristotelis discipulus de *rhetorice* diligenter scripsit: atque hinc vel studiosius philosophi quam rhetores, præcipueque ³ Stoicorum ac ⁴ Peripateticorum principes. Fecit deinde velut propriam ⁵ Hermagoras viam, quam plurimi sunt secuti: cui maxime par atque æmulus videtur ⁶ Athenæus fuisse. Multa post ⁷ Apollonius Molon, multa ⁸ Areus, multa ⁹ Cæcilius & Halicarnasseus Dionysius. Præcipue tamen in se converterunt studia ¹⁰ Apollodorus Pergamenus, qui præceptor Apolloniæ Cæsaris Augusti fuit: & ¹¹ Theodorus Gadareus, qui se dici maluit Rhodium: quem studiose audisse, cum in eam insulam secessisset, dicitur Tiberius Cæsar.

¹ *Complexus.*] Lib. 2. cap. 15.

² *Theophrastus.*] Qui auctore Laërt. *ἡ δὲ ῥητορικὴ α, καὶ ἡ δὲ ῥητορικὴ τὴν ῥητορικὴν εἰδήσασθαι*, scripsit. hunc nonnunquam etiam in rhetoricis præceptis citat Dionysius Halicarnasseus. *Turneb.*

³ *Stoicorum.*] Ut Chrysippus, Cleanthes, Zeno, Diogenes. *Idem.*

⁴ *Peripateticorum.*] Aristoteles, Theophrastus, Demetrius Phalereus, cujus nomine circumfertur hodie libellus de *interpretatione oratoria*, sed nescio an tanto viro dignus. *Idem.*

⁵ *Hermagoras.*] Hic *Hermagoras* est senior, cujus præcepta imitatus est Cicero in libro de *Inventione*. *Turnebus.*

⁶ *Athenæus.*] Hic Athenæus Peripateticus fuit philosophus, qui Romæ tempore Augusti vixit, & cum *Muræna* in *Augustum* conjuravit: postea collapsu ædium interfectus est. vide Strabonem libro 14.

⁷ *Apollonius Molon.*] Cui se Cicero recoquendum dedit. Meminit hujus Cic. multis locis. *Idem.* *Apollonius Molon.*] Sueton. in *Cæsarib.* lib. xi. cap. 6. At Strabo lib. xiv. duos *Apollonios* facere videtur, *Mollem* & *Molonem*. Et

Mollem quidem sive *μελαγχὸν* Alabandensem: unde Cicero ipse doctorem suum oriundum fuisse testatur, non *Molonem*. *Pithœus.*

⁸ *Areus.*] Hujus miminit *Fabius* libro 2. *Turneb.*

⁹ *Cæcilius.*] *Cæcilius* ex Calantide fuit urbe, vixit tempore Augusti Cæsaris, Romæque rhetoricam professus est. eum citat aliquoties *Dionysius Halicarnassius*. prius *ῥητορικὸς* dictus, sed nomen Romanum assumpsit. *Idem.*

Cæcilius.] Hic est *Cæcilius Rhetor Siculus*, qui Romæ floruit, æqualis & amicus *Dionysii Halicarnasseo*. Vide *Casauboni Animadv.* in *Athenæum* lib. 6. cap. 25.

¹⁰ *Apollodorus Pergamenus.*] *A Pergamis Phrygiæ*. *Idem.* *Apollodorus Pergamenus.*] Vide *Strabonem* lib. 17.

¹¹ *Theodorus Gadareus.*] *A Gadara Syriæ urbe*. *Turn.* *Theodorus Gadareus.*] Dicitur *Gadareus*, à *Gadaribus*, civitate Syriæ, quam *Judæi* sibi vendicarunt. De hoc *Theodoro* intellexit *Juvenalis* illo versu: *Artem sciendens Theodori*. *Philipp. Beroald.* Annotat. p. 240. *Lamp. Critic. Part. 1.* *Stéphanus Gadareus* legendum cenfer, à *Gadara* civitate *Palæstinæ*. *Pareus.*

Cæsar. ¹ Hi diversas opiniones tradiderunt, appellatique inde *Apollodori* & *Theodori*, ad morem certas in philosophia sectas sequendi. Sed Apollodori præcepta magis ex discipulis cognoscas: quorum diligentissimus in tradendo Latine fuit C. Valgius, Græce ² Atticus. Nam ipsius sola videtur ars edita ³ ad Matium, quia cæteras missa ad Domitium epistola non agnoscit. Plura scripsit Theodorus, cujus auditorem ⁴ Hermagoram sunt qui viderint. Romanorum primus (quantum ego quidem sciam) condidit aliqua in hac materia. M. Cato ille Cenforius, post ⁵ M. Antonius inchoavit. Nam hoc solum opus ejus, atque id ipsum imperfectum manet. Secuti minus celebres, quorum memoriam si quo loco res poscet, non omittam. Præcipuum vero lumen sicut eloquentiæ, ita præceptis quoque ejus dedit unicum apud nos specimen orandi, docendique, oratorias artes, M. Tullius: post quem tacere modestissimum foret, nisi & rhetoricos suos ipse adolescenti ⁶ sibi elapsos diceret, & in oratoriis ⁷ hæc minora, quæ plerique desiderant, sciens

¹ *Hi diversas.*] Apollodorus pauca scripsit *de rhetorica*, quanquam sub ejus nomine nonnulli ferebantur libri. ejus igitur placita, discipuli literis mandarunt. Hujus Valgii meminit *Macrobius* in *Satur.* & *Fabius* 5. cap. lib. 3. Male *Evalgius* legit *Sabellicus*. *Turneb.*

² *Atticus.*] Hujus meminit *Suidas*, & *rhetorem* vocat. *Idem.*

³ *Ad Matium.*] Eam artem ad Matium Latine interpretatus est *Valgius*. *Idem.*

⁴ *Hermagoram.*] Hic alter est *Hermagoras* junior, qui sub Augusto floruit, cum Cæcilio rhetore, diuque postea (ut dicit *Suidas*) vixit. quocirca nonnulli senes tempore *Fabii* superstites eum videre potuerant. *Idem.* *Hermagoram.*] Aper in *Dialogo de Oratorib.* *Hermagora* & *Apollodori* libros aridissimos vocat. Videtur *Fabius* hoc loco duos *Hermagoras* facere: priorem, qui

velut propriam sibi viam in arte fecit,

cui postponit *Apollonium*: & alterum *Theodori* *Gadaraei* discipulum, de quo *Suida* locus accipiendus; qui eum sub Augusto vixisse scribit. Sane eum cujus in *Oratore* *Cic.* meminit antiquiorem fuisse verosimilius est. Vide infra lib. 7. cap. 5. 75. 36. *Strabon.* lib. XIII. *Pitheæus.*

⁵ *M. Antonius.*] *Antonius* orator exilem, ut *Cicero* inquit, libellum de arte dicendi scripsit: quem librum *Antonius* sibi excidisse dicit. *Turneb.*

⁶ *Sibi elapsos diceret.*] *Cicero* libro primo *de Oratore*, suos rhetoricos appellat rudes & impolitos commentarios. venuste autem dicit, eos sibi elapsos, ducta metaphora ab his quæ nobis imprudentibus excidunt, & ad manus hominum veniunt. *Idem.*

⁷ *Hæc minora.*] *Cicero* in epistola ad *Lentulum* ait, in libro *de Oratore* se abhorruisse à communi præceptorum ratione, & *Aristotelica* ac *Isocratica* se complexum esse. *Idem.*

sciens omisisset. Scripsit de eadem materia non pauca ¹ Cornificius, aliqua Stertinius, nonnihil ² pater Gallio: accurate vero priores Gallione Celsus & Lenas, & ætatis nostræ ³ Virginius, ⁴ Plinius, ⁵ Rutilius. ⁶ Sunt & hodie clari ejusdem operis auctores: qui si omnia complexi forent, consulissent labori meo: sed parco nominibus viventium, ⁷ veniet eorum laudi suum tempus: *ad posteros enim virtus durabit, non perveniet invidia.* Non tamen post tot ac tantos auctores pigebit meam quibusdam locis posuisse sententiam. ⁸ Neque enim me cujusquam sectæ, velut quadam superstitione imbutus, addixi: & electuris quæ volent faciendæ copia fuit, sicut ipse plurimum in unum confero inventa, ubicunque ingenio non erit locus, curæ testimonium meruisse contentus.

CAP.

¹ *Cornificius.*] Cornificii oratoris meminit Cicero lib. 12. *epist. famil.* Hic est qui scripsit *rhetoricam ad Herennium*, ut apparet ex Fabio, ubi agit de *traditione, gradatione, & licentia*, & aliis quoque locis. *Idem.*

² *Pater Gallio.*] Cornelius Tacitus *Gallionem oratorem* numerat, cujus tinnitum taxat. idem de *rhetorica* scripsit. fuit & ejus filius orator. *Idem.*

³ *Virginius.*] *Virginium* deinceps crebro citabit Fabio. hic autem perit sub Trajano, quo tempore nonnulli editum à Fabio hoc opus ajunt. *Idem.*

⁴ *Plinius.*] Qui reliquit 36. libros in sex libros divisos & contractos propter amplitudinem, in quibus oratorem ab incunabulis instituit & perfecit. *Idem.*

⁵ *Rutilius.*] Hunc sæpe in figuris citat Fabio, ejusque ad nos de *schematibus libellus* pervenit. *Idem.*

⁶ *Sunt & hodie.*] Valla hoc de *Aquila Romano* intelligendum esse putat. Alii de *Plinio* juniore hæc intelligunt, aut de *Tacito*, qui dialogum de *Oratore* composuit. *Idem.*

⁷ *Veniet eorum laudi suum tempus.*] *Post cineres enim*, ait poëta, *gloria certa venit: & Majus ab extincto nomen in ora venit.* *Idem.*

⁸ *Neque enim me.*] Cicero docet nihil tam contrarium esse & adversum veritati inveniendæ, quam certam opinionem & sectam sectari. quocirca commendat Academicos, qui hac superstitione liberati, de rebus libere judicabant & disceptabant. *Idem.*

Ea quæ